

VILJANDI KODU-UURIMISE SELTSI TEGEVUSEST 1929–1944

Ain-Andris Vislapuu, Viljandi Muuseumi peaspetsialist

1929. aasta 9. mai õhtul kell 8 said Viljandis, tõenäoliselt Jaani koguduse pastoraadis¹ kokku kuus härrasmeest, kelle eesmärk oli seada kohaliku ajaloo uurimine „enam stabiilsemale alusele“ (Sakala 30. mai 1929). Kokkutulnud olid Viljandi Jaani koguduse õpetaja August Westrén-Doll, vannutatud advokaat Arthur Jung, Viljandi Eesti Haridusseltsi Tütarlastegümnaasiumi direktor Mihkel Varrik, sama kooli õpetaja Peeter Kivirist, Viljandi Maakonna Poeglaste Gümnaasiumi ajalooõpetaja Peeter Kuk ja Viljandi valla Kuude algkooli õpetaja Tõnis Meier (Kihuoja). Koosolekul osalejatel oli plaanis asutada selts, kes võtaks kohaliku ajaloo uurimise süstemaatilise tähelepanu alla, ning kaugemate eesmärkide hulgas oli jutuks ka muuseumi (taas)loomine Viljandisse.

Koosoleku kahest ja poolest tunnist enamik kulus uue seltsi põhikirja arutamisele. Dokumendi aluseks võeti Palamuse Kodu-uurimise Seltsi põhikiri, kuhu tehti mõningaid muudatusi. Nii lisati korralduslike paragrahvide kõrvale paar muinsuskaitselist punkti: võeti kohustus korraldada maakonnas arheoloogilisi kaevamisi ning otsustati tegutseda „muinsusvarade kaitsmise ning korralduse alal“. Seltsi tegevuse lõpetamise korral otsustati varad pärandada Eesti Rahva Muuseumile. Põhikirja lõplikuks redigeerijaks ning selle kinnitamise korraldajaks sai jurist Arthur Jung. Lõpuks otsustati veel pöörduda asjast huvitatute poole eesmärgiga saada jutuks olnud ideedele toetajaid ning seltsile uusi liikmeid (ERA 3754/1/1 L. 1–1p). Sellega oli asutamiskoosolek läbi.

Järgmisel aastal aktiivsest seltsitegevusest märke ei ole. Seltsi põhikirja kinnitamine võttis kohtu- ja siseministeriumis aega terve aasta. Esialgses dokumendis polnud näidatud üldkoosoleku kokkukutsumise ja seltsist vabatahtliku väljaastumise korda ning seepärast lükkas kohtu- ja siseminister esimese redaktsiooni tagasi (ERA 14/3/1884 L. 5). Tõenäoliselt tegelesid asutajad selle aja jooksul enamasti oma ideede selgitamise ning uute liikmete värbamisega, nagu algul kokku oli lepitud.

Seltsi esimene üldkoosolek peeti 1930. aasta 30. märtsil Kaitseliidu Sakalamaa maleva staabihoone (ka Sakala kaitsemaleva staap) ruumides. Nüüd oli kokku tulnud 22 liiget, kelle hulgas võis kohata selliseid tol ajal tuntud tegelasi nagu Mats Nõges, Aleksander Asberg (Aspre), Johannes Kurrik ja Märt Raud. Tagaselja, asjaosalise kirjaliku avalduse põhjal, võeti seltsi liikmeks ka Vabadussõja kangelane kindralmajor Jaan Soots. Sama aasta lõpuks loeti liikmete nimekirjas kokku juba 34 meest ja naist.

Esimesel koosolekul valiti ka juhatus, kes pidi hakkama tegelema seltsi igapäevaelu korraldamisega. Juhatajaks valiti A. Westrén-Doll, abideks T. Meier ja A. Jung, kirjatoimetajaks O. Parmas ja abiks Anton Hermann, laekuriks M. Varrik ning kogudehoidjaks P. Kuk. Revisjonikomisjoni liikmeteks said Jüri Johanson, Hugo Liigus ja Peeter Adamson. Lisaks juhatuse valimisele määras üldkoosolek ära ka seltsi struktuuri.

¹ Viljandi Kodu-uurimise Seltsi asutamiskoosoleku protokoll (ERA 3754/1/1) on mõnevõrra puudulikult vormistatud: on unustatud märkida koosoleku toimumiskoht. Artikli autor on toimumiskohaks pakkunud pastoraadihoone Pikal tänaval seetõttu, et kokkukutsuja August Westrén-Doll oli Jaani koguduse õpetaja. Muidugi võis koosolek toimuda ka mujal, nt kiriku käärkambris.

Selleks moodustati arhiiviosakond (juhataja Gustav Seen), arheoloogiline osakond ja kogude osakond (juhataja P. Kuk), kohanimede osakond (juhataja A. Westrén-Doll), keele osakond (juhataja O. Parmas), taimeteaduse osakond (juhataja Aleksander Moks), loomateaduse osakond (juhataja L. Johanson) ja maateaduse osakond (juhataja August Kiisla). Viimase kolme osakonna juhatajatele otsustati alles ettepanek teha, sest neid polnud kohal. Koosoleku lõpul langetati veel paar korralduslikku otsust kooskäämise tiheduse ja osakondade töö kohta (ERA 3754/1/1 L. 2–2p).

Pärast eespool kirjeldatud sündmusi järgnes seltsi tegevuses aktiivne periood kuni 1940. aastani. Sellesse jäid ettekandekoosolekute korraldamine, muinsuskaitsele objektidele väljasõitude organiseerimine ning kaks suuremat, kohaliku ajaloo teadvustamise seisukohalt ülitähtsat aktsiooni: muuseumi asutamine ning arheoloogiliste kaevamiste korraldamine 1939. aastal.

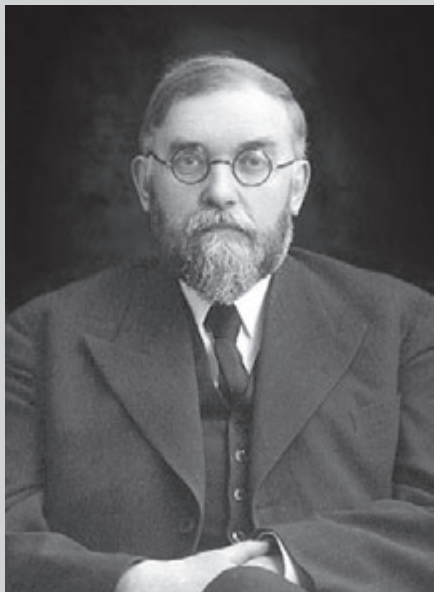
Kõigepealt peab andma väikese ülevaate just ettekandekoosolekutest, mis oli reeglina niisuguste seltside peamine töövorm. Viljandi Kodu-uurimise seltsis oli nende hingeiks loomulikult pastor Westrén-Doll isiklikult. Tema huvisfääri kulusid eelkõige kohanimed, isikunimed ning Viljandi maakonna ja linna varasem ajalugu. Neid küsimusi puudutasid enamasti ka tema ettekanded. Tegelikult oli Westrén-Doll avalikke loenguid Viljandi rahvaülikoolis alustanud juba 1928. aasta kevadel. Tänu laialdastele teadmistele, suurepärasele esinemisoscusele ning interpreteerimisjulgusele tõi ta kokku nii suure huviliste seltskonna, et see ei mahtunud toleaeegsesse Ugala saali ära. Nii tuli korraldada lausa kordusloenguid. Kui ajaleht Sakala avaldas nendest Viljandi vanemale ajaloole pühendatud ettekannetest referaadid, kadusid ajaleheeksemplarid letilt kui soojad saiad ning asjahuvilised käisid isegi toimetuses küsimas, kas poleks võimalik neid juurde trükkida (vt Sakala 30. mai 1929; Sakala 7. apr 1928; Sakala 19. apr 1928).

August Westrén-Dollilt pärineb esimene tõelähedane Viljandi keskaegse tänavavõrgu rekonstruktsioon, samas on temalt pärit ka mitu legendilaadset lugu, mis on jäänud tänapäevani linna ajaloost jutustavate giidide kuldvaramusse. Parim näide on nn sealugu, milles väidetakse, et praegust Väike-Turu tänavat nimetati Antoniuse kabeli kandis peetud sigade pärast kunagi Sea tänavaks. Asjaolu, et keskajal kandis mainitud tänav Kauba tänav nime, ei huvita sellisel juhul kedagi.

Lisaks pastorihärrale tegid seltsis ettekandeid T. Meier (vainutaludest), M. Raud (Laidoneri nime saamisloost), Anton Suurkask (Viljandimaa arheoloogiast), August Järvekülg (Viljandi linn vanadel ülesvõtetel), A. Jung (vanadest ehitusvõtetest, egiptlaste ja soomeugrilaste kultuuride „lõikekohtadest“, kreeklaste ja eestlaste ajaloolisest lähedusest), A. Kiisla (Viljandimaa rahvastikust) jmt. Selliste üldisemaid teemasid käsitlevate loengute ja arutelude korraldamine oli võimalik kuni muuseumiga seotud tegevuse lisandumiseni. Alates 1934. aastast keskendusid üld- ja kõnekoosolekud rohkem päevakajalisele problemaatikale, mis puudutas esialgu muuseumi loomist ning muinsusväärtuste kogumist ja hiljem arheoloogiliste kaevamiste teemat. Et koosolekud venisid töörohketel perioodidel planeeritust tunduvalt pikemaks, tuli tihti ette juhtumeid, kus väljakuulutatud ettekanded jäid lihtsalt ära (ERA 3754/1/1; Sakala 15. nov 1939; Sakala 7. märts 1940).

1938. aasta teisel poolel püüdsid seltsi aktiivsemad liikmed panna aluse ka ühele tänuväärt algatusele – nimelt plaaniti koostöös Viljandi Õpetajate Ühinguga hakata pidama avalikke kodu-uurimisloenguid. Mis sellest ideest sai, pole päris selge. Kindel

Aktiivseid seltsiliikmeid 1929–1943

August Westrén-Doll
esimees ja auesimees

Alfred Kivirähk
esimees ja muuseumi juhataja

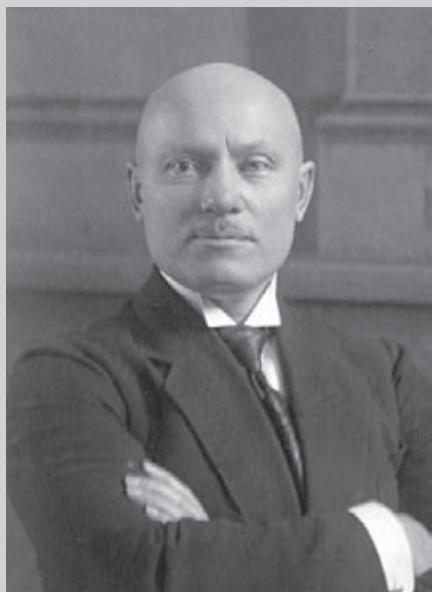

Tõnis Meier (Kihuoja)
abiesimees ja aktiivne muinsushuviline

August Mikk
aktiivne vanavarakoguja

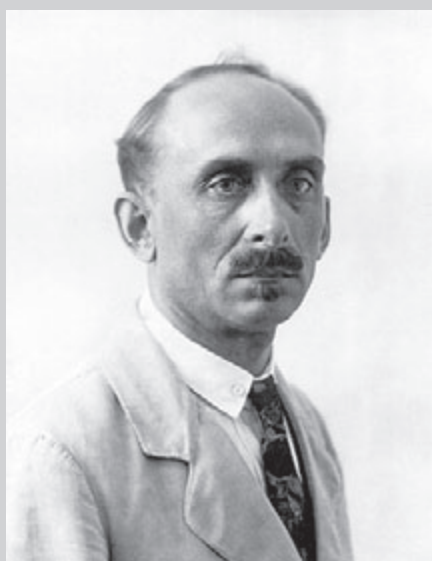
Aktiivseid seltsiliikmeid 1929–1943

Mihkel Varrik
ajaloolane ja seltsi laekur

Anton Suurkask
viimane esimees

Tõnis Parri
juhatuse liige ja aktiivne vanavarakoguja

on vaid see, et A. Westrén-Doll pidas sama aasta 2. novembril loengu kohta ja perekonnanimedest (Oma Maa 3. nov 1938). Edasiste ettekannete kohta andmeid kahjuks pole. Võib aga arvata, et kuna 1939. aastal võttis enamiku seltsi aktiivsete liikmete ajast arheoloogiliste kaevamiste organiseerimine, võis avalike loengute idee (ajutiselt) soiku jääda.

Lisaks ettekandekoosolekutele korraldas selts Eestis ekskursioone nii lähemale kui kaugemale. Nende arvu on raske välja tuua, kuna tundub, et kõikide väljasõitude kohta ei jäänud kahjuks mingeid kirjalikke ja fotodokumentaalseid jälgi. Vähemalt paaril korral on eri seltskonnad võtnud ette esimehe selgitustega põhjaliku retke näiteks Viljandi piires ja ordulinnuses (ERA 3754/1/1 L. 5p, 8). 1936. aastast on teada, et korraldati üks pikem ekskursioon linnuste vaatamiseks. Kahjuks pole teda, millistes linnustes käidi (ERA 3754/1/1 L. 22).

1937. aastal organiseeriti kaks suuremat ekskursiooni. Üks viis huvilised Lembitu linnusele, kus käisid tol ajal Harry Moora juhitud arheoloogilised kaevamised.² Teine pikem reis kulges marsruudil Viljandi–Vändra–Tori–Pärnu–Kilingi-Nõmme–Abja–Karksi–Õisu–Viljandi (ERA 3754/1/1 L. 28). Selle kirjeldus ilmus ajalehes Oma Maa (1937, nr 71). Üldse pöörati sellele reisile rohkem tähelepanu, sest selles leidis ka väike intriig. Nimelt peatusid retkelised pikemalt C. R. Jakobsoni talus ning püüdsid seal saavutada kokkuleppeid rahvusliku liikumise suurkuju pärandi suhtes, mida soovisid saada ka Pärnu kodu-uurijad.

1938. aastal toimus järjekordne rongisõit Lõhavere linnamäele (Oma Maa 3. aug 1938). 1939. aastal leidis seltsi eestvõttel ja Armin Tuulse asjatundlike seletuste saatel aset sõit mööda „kirikuid ja muinaspaiku“. Kahepäevane reis viis huvilised Suure-Jaani, Lembitu linnusele, Pilstverre, Põltsamaale, Kolga-Jaani, Paistu, Karksi ja Tarvastusse

Seltsi juhatus Lõhavere linnuse kaevamistel 1937. aastal.

² Selts aitas arheoloogilistele uuringutele kaasa sellega, et otsis Lõhavere kaevajaid.

(ERA 3754/1/1 L 40p). Viimast reisi enne seltsi sulgemist planeeriti 1940. aasta juunis Naanu linnamäele ja Kuude ümbrusse (Oma Maa 6. juuni 1940). Mingeid teateid seal käimise kohta aga pole. Reis võis segaste aegade tõttu lihtsalt ära jääda.

Osa kodu-uurijate kavandatud suuremaid ettevõtmisi jäi siiski vaid plaanideks. Ühel esimestest koosolekutest käis P. Kuk välja idee koostada põhjalik kaart ajalooliste kohanimedega. See idee jäi aga teostamata (ERA 3754/1/1 L 3p). Sama juhtus kodu-uurimise seltsi toimetistega, mille esimesse väljaandesse planeeriti Westrén-Dolli linna ja maakonna ajaloo loengud (ERA 3754/1/1 L 5p). Üks idee realiseerus poolikult. Seltsi koosolekutel räägiti Viljandi reisijuhi väljaandmisest. Selts seda lõpuks teha ei suutnud, küll aga kasutati Hans Leokese välja antud linna turismi- ja ärikaartidel seltsi esimehe Westrén-Dolli tekste (ERA 3754/1/1 L 7; Viljandi ajalugu, juht ja linnaplaan 1939, lk 2–10).

Kuni 1933. aasta sügiseni seltsi liikmed mingeid suuremaid aktsioone ette ei võtnud. Mainitud aasta septembris olukord muutus. Asi oli selles, et Viljandi linnapea August Maramaa oli oma kuurordiplaanidega³ jõudnud linna vanema ajaloo tähtsustamiseni. 1933. aasta 25. septembril kutsus ta linnavalitsuse ruumidesse kokku rühma kohalikke seltskonnategelasi, et arutada muuseumi asutamist Viljandisse. Arvestades Ditmari muuseumi kunagist eksisteerimist, võib seda tagantjärele nimetada ka muuseumi taasasutamiseks. Suurel koosolekul, mida juhatas linnapea ning protokollis ajakirjanik Arnold Sepp ja kuhu ajalehe Sakala sõnul olid kokku tulnud organisatsioonide ja linnavalitsuse esindajad ning asjahuvilised, arutati peamiselt kolme küsimust: kas Viljandile on muuseumi vaja; kas seda on võimalik asutada ning kuidas seda oleks võimalik teha. Kõigis küsimustes jõuti jaatavale seisukohale. Muuseumi vajadust põhjendati eelkõige turismiekskursioonide rohkuse, aga ka ordulinnuse uurimise vajadusega. Eelkõige taheti sealt leida mingeid müstilisi maa-aluseid käike. Muuseumi asutamise võimalikkuse (siin peeti silmas eelkõige ekspositsiooni loomist) pidi tagama Viljandi Kirjandusliku Seltsi esemekogu, mis tol ajal oli pakituna linna mööda laiali.⁴ Lisa loodeti saada maakoolide õpilaste kaudu, naistegelastelt ning erakogudest. Viimase puhul toodi hea näitena õpetaja Meieri (Kihuoja) kogu. Küsimuse puhul, kes idee ellu viiks, arutati kahte võimalust: mingi eriline komisjon või kodu-uurimise selts. Lõpuks jäi peale viimane. Nii saidki Viljandi kodu-uurijad uue motivatsiooni oma tegevust laiendada ja aktiveerida (VMA 1998: 14–15; VMA 1999: 13–14; Sakala 28. sept 1933).

Viljandi Kodu-uurimise Seltsi muuseumi käivitamise kohta on antud põhjalik ülevaade Viljandi Muuseumi 1998. aasta aastaraamatus ning seda pole siinkohal mõtet üle kordama hakata (VMA 1999: 11–19). Küll on aga vaja rõhutada selle tähtsust kohaliku, ent miks mitte ka Eesti ajaloo seisukohalt.

Nagu juba eespool mainitud, oli 1933. aastaks Viljandis igas mõttes unikaalne arheoloogiline leiukogu, millesse kuulus ordulinnuse ehitisarheoloogilist materjali,

³ Linnapea August Maramaa plaanis muuta Viljandi sisemaa kuurordiks. Selle nimel tehti sihikindlat tööd: korrastati lossiparki, sillutati tänavaid, arendati järveranda, ehitati Uueveski basseini, viidi kesklinnast välja turg, istutati puid ja tehti palju muudki. Ühes korralikus kuurortlinnas ja veel endises hansalinnas pidi loomulikult olema ka muuseum.

⁴ 1927. aastal oleks Viljandi Ditmari muuseumi kogudest peaaegu ilma jäänud. Raha- ja peavarjumurede käes vaevlevale Viljandi Kirjanduslikule Seltsile pakkusid abikätt Pärnu muinsuuriid ja tegid ettepaneku viia kogud ära Pärnusse.

Seltsi liikmed ja sõbrad ekskursioonil. Selgitusi annab August Westrén-Doll.

keskaegset relvastust, tööriistu, keraamikat jpm. Lisaks sellele oli siin palju leide kogu maakonnast ja väljastpooltki. Selle leiukogu, aga ka näiteks suurepärase numismaatika-kogu (sh faleristikakogu) saatus seisis kogu aeg nagu noateral. Seda eriti turvalisuse mõttes. Kogu varanduse hooldaja oli Viljandi Kirjanduslik Selts, kes oli juba pikemat aega seisnud oma esimehe Friedrich Werncke entusiasmil. Ja kuigi 1920. aastate teisel poolel liitus ühendusega ka A. Westrén-Doll, ei suudetud saavutada võimu ja omavalituse toetust ning leida kogudele turvalist peavarju. Kui säärane olukord oleks kestnud *umsiedlung*’i ja Eesti okupeerimiseni, oleks mainitud kogude saatus olnud üsnagi ettearvatu. Kodu-uurimise seltsi ja muuseumi ümber koondunud inimesed suutsid aga ka hilisemate keeruliste aegade jooksul neid kogusid säilitada ning lahkuvatel sakslastel oli organisatsioon, kellele museaale jätta.⁵ Lisaks Ditmari muuseumi kollektsioonide päästmisele suutis selts organiseerida ka üsna korraliku kogumiskampaania, mis lõi päris lühikese aja jooksul arvestatava ja professionaalidelt kiitvaid hinnanguid saanud etnograafilise kogu.⁶

Väike ei olnud muuseumi roll ajaloo ja kohaliku koduloo teadvustamises ning propageerimises. 1936. aastal avatud ekspositsiooni käis nelja ja poole aasta jooksul vaatamas 7120 inimest, mis on päris hea tulemus. 1938. aasta kevadel korraldatud

⁵ Viljandi Kirjandusliku Seltsi muinsusväärtused jõudsid kodu-uurimise seltsi muuseumi valdusse mitmes järgus peamiselt Fr. Werncke ja A. Westrén-Dolli kaudu ning neid võeti arvele veel ka Nõukogude okupatsiooni algusaegadel.

⁶ Viljandi muuseumi külastasid pärast avamist mitmed asjatundjad ning neilt saadi eranditult kiitvaid hinnanguid. Arheoloogiakogusid hindas Marta Schmiedehelm, etnograafilisi kogusid Erik Laid, arhitektuurilist kollektsiooni Armin Tuulse ning rahvariideid Helmi Kurrik Eesti Rahva Muuseumist. Positiivseid sõnu kuuldi ka professor Engelilt Riiast (ERA 3754/1/1 L 23; Vaba Maa 23. juuli 1936; Sakala 24. juuni 1936; Sakala 15. märts 1937).

omakultuurinädala kestel sai muuseumi ekspositsioonist tasuta külastuse tõttu lausa omamoodi hitt: Posti tänava maja ukse taga lookles järjekord. Muuseumi loomine oli pidevalt kohaliku meedia tähelepanu keskmes: perioodil 1933–1937 ilmus muuseumi teemal ligi 60 enamasti kiitva sisuga artiklit ja uudist (VM 3629, kaust: Viljandi Muuseum ajalehtede artiklite valgustusel 1933–1965).

Oma lühikese eksisteerimisaja jooksul jõudis kodu-uurimise selts kaasa lüüa ka arheoloogilistes kaevamistes. Need leidsid aset 1939. aastal magister Armin Tuulse juhtimisel. Sellegi aktsiooni taga seisis ühe osalisena Viljandi linn ja selle pea Maramaa. Nimelt sooviti ordulinnuse varemed ja kogu lossipark atraktiivsemaks muuta. Õigupoolest võib seltsi pidada arheoloogiliste kaevamiste initsiaatoriks. Selts pidas läbirääkimisi arheoloogiga, hankis korteri nii temale kui assistendile, muretses kaevamisload, tegi fototööd ja võttis väljakaevatud leiud (üle 100) oma hoole alla. Kaevamiste eesmärk oli teaduslik: teha kindlaks, kas nn Villu kelder on varajane tornlinnus või mingi hilisem ehitis (VMA 2000: 79–84; ERA 3754/1/8, 9). Ka selle sündmuse vastu tundis rahvas suurt huvi ning seda kajastati meedias: kirjeldati kaevamiste käiku ja tutvustati rusukihtidest välja tulnud arheoloogilisi leide (VM 3629, kaust: Viljandi Muuseum ajalehtede artiklite valgustusel 1933–1965).

Seltsi sisuline tegevus lõppes Nõukogude okupatsiooni esimese aasta sügisel. Saksa okupatsiooni ajal, aastatel 1943–1944, peeti mõni koosolek, millel loeti kokku elukohavahetuse, surma ja küüditamise tõttu osaks saanud kaotused liikmeskonnas ning võeti vastu uusi liikmeid (Vt Lisa). Suurema ja konsolideeriva sündmusena oli plaanis korraldada seltsi 15. aastapäeva pidustused, kuid keeruliste aegade tõttu tuli need siiski ära jätta (ERA 3754/1/1 L 43p–47).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Viljandi Kodu-uurimise Selts on olnud siinses ajaloolises kultuurielus märkimisväärne tegelane. Oma parematel aastatel umbes 60 asjahuvilist meest ja naist koondav ühendus suutis tegutseda väga laial rindel. Süstemaatiliselt korraldatud õpperetkede ja ettekandekoosolekute vahel aeti korda kaks suurt asja. Muuseumi taastamine ja Ditmari muuseumi kogude päästmine ning arheoloogiliste kaevamiste korraldamine jäävad ka edaspidi kohaliku ajaloo uurimise ja populariseerimise tähtsündmusteks.

Lisa. Viljandi Kodu-uurimise Seltsi liikmed 1929–1940 ja 1943

1. Adamson (Algma), Peeter 1930–1940, 1943
2. Animägi, A. 1938–1940, 1943
3. Asberg (Aspre), Aleksander 1930–1940 (küüditatud 1941)
4. August, Eduard 1939, 1940, 1943
5. Balzar (Pärnsaar), Joh. 1936–1940, 1943
6. Eitelberg, Ruuben 1935–1939
7. Gross, Hedvig 1938–1939 (asus ümber Saksamaale)
8. Hanschmidt, August 1930–1931
9. Hansen, Ella 1930–1934
10. Hermann, Anton 1930–1931
11. Holzmeier, Jüri 1930–1935, 1938–1939
12. Härma, Anton 1943
13. Jaakson, Ella 1930–1931
14. Jaanson, Arkaadi 1934
15. Joalo, L. 1938–1940, 1943
16. Joamets, Rudolf 1935–1940, 1943
17. Johanson, Jüri 1930–1932
18. Jung, Artur 1929–1940, 1943; 1937 (auliige)

19. Juurme, Alma 1938–1940, 1943
20. Järvekülg, A. 1932–1933
21. Kaalep, Tõnis 1932–1940, 1943
22. Kallas, Alli 1938–1940, 1943
23. Kallas, Ella 1943
24. Kalvik, Hilda 1938–1940, 1943
25. Kaplur, Salme 1943
26. Kapp, Gertrud 1932–1934, 1938–1939
27. Kaseküli, Ülo 1943
28. Kask, Leida 1943
29. Kaup, Toomas 1938–1940 (küüditatud 1941)
30. Kibar, Tõnis 1938–1939
31. Kiisla, August 1932–1934, 1938–1940, 1943
32. Kirss, Anna 1943
33. Kivirist, Peeter 1929–1933
34. Kolk, August 1943
35. Kuk, Peeter 1929–1931
36. Kivirähk, Alfred 1932–1940 (esimees 1937–1940; küüditatud 1941)
37. Kool, Ferdinand 1938–1940, 1943
38. Kull, Ado 1930–1935
39. Kuman, Marie 1938–1940 (küüditatud 1941)
40. Kurgvel, Ksenia 1930–1934, 1938–1940, 1943
41. Kurrik, Johannes 1930–1940, 1943
42. Kuusik, E. 1938–1939
43. Kärmas (Mändmets), Linda 1938–1939
44. Käsper, Juuli 1938–1940, 1943
45. Käspert, Salme 1938–1940, 1943
46. Kõiv, Marta 1938–1940, 1943
47. Külvet, Enn 1943
48. Kummel, Konstantin 1938–1939
49. Lepik, J. 1932–1933, 1938–1939
50. Liigus, Hugo 1930–1940, 1943
51. Liigus, Leida 1943
52. Linnamägi, A. 1938–1940, 1943
53. Luik, Jaak 1939–1940, 1943
54. Luik, Johannes 1939–1940, 1943
55. Maramaa, Anna 1939–1940 (küüditatud 1941)
56. Martinson, Mari 1939–1940, 1943
57. Meier (Kihuoja), Tõnis 1929–1940, 1943
58. Mikk, August 1936–1940, 1943
59. Mikk, Hilda 1940, 1943
60. Moks, Aleksander 1930–1940 (küüditatud 1941)
61. Moks, Rosalie 1932–1940 (küüditatud 1941)
62. Mootse, Gustav 1938–1940, 1943
63. Muinaste, Joh. 1930–1932
64. Muinaste, Ksenia 1938–1939
65. Mõtus, Helma 1943
66. Mändmets, Leida 1940, 1943
67. Niinemäe, Orest 1943
68. Nigol, Katarina 1943
69. Nõges, Mats 1930–1931, 1938–1940, 1943
70. Ohtla, E. 1932–1933
71. Okelmann (Okelma), Aleksander 1930–1935
72. Parmakson, Ella 1938–1940, 1943
73. Parmas, O. 1930–1931
74. Parri, Tõnis 1932–1940, 1943
75. Põldma, Peeter 1935–1940, 1943
76. Pääsuke, Marie 1938–1940 (küüditatud 1941)
77. Raidla, Hilda 1937–1939
78. Raud, Märt 1930–1932
79. Raudsepp, Hugo 1943
80. Rebane, Klara 1943
81. Riet, Jaan 1943
82. Riismandel, Mari 1938–1940, 1943
83. Rist, Jaan 1938–1940, 1943
84. Ritson, Jaan 1935
85. Roots, Mihkel 1930–1933, 1938–1940, 1943
86. Ruubel, Hilda 1931–1940, 1943
87. Saar, Vidrik 1937–1940 (küüditatud 1941)
88. Saarend, Anna 1943
89. Sasi, Villem 1938–1940, 1943
90. Seen, Gustav 1930–1933, 1938–1939
91. Sepp, Arnold 1943
92. Siimann, Juhan (ka Johannes) 1930–1931
93. Siitam, Alma 1943

94. Simm, Marta 1930–1931	106. Tsirnask, Hugo 1939–1940, 1943
95. Soidre, August 1943	107. Vaher, M. 1933–1934
96. Soots, Jaan 1930–1931	108. Varrik, Mihkel 1929–1940, 1943;
1937 (auliige)
97. Sprenk, Jüri 1939–1940, 1943	109. Werncke, Friedrich 1939 (ümber
asunud Saksamaale 1939 või hiljem)
98. Suits, Anna 1930–1932	110. Westrén-Doll, August 1929–1939
(ümber asunud Saksamaale), 1943
(1930–1937 esimees, 1937-st auliige
ja auesimees)
99. Sumeri, Juhan 1938–1940, 1943	111. Vihvelin, August 1938–1940, 1943
100. Suurkask, Anton 1930–1940, 1943
(esimees al 1940)	112. Vilms, Albert 1943
101. Tang, Mihkel 1930–1931	113. Vilms, E. 1938–1940, 1943
102. Tekkel, Valter 1930–1931	
103. Tibar, Jüri 1943	
104. Tint, Tiina 1943	
105. Treufeld, Berta 1930–1931	

Koostatud säilikus ERA 3754/1/2 sisalduvate nimekirjade põhjal.

ALLIKAD JA KIRJANDUS

ERA 3754/1/1, 2, 8, 9

ERA 14/3/1884

VM (Viljandi Muuseumi kogu) 3629

Viljandi ajalugu, juht ja linnaplaan. 1939. Viljandi.

VMA 1998 = Viljandi Muuseumi aastaraamat 1997. Viljandi 1998

VMA 1999 = Viljandi Muuseumi aastaraamat 1998. Viljandi 1999

VMA 1999 = Viljandi Muuseumi aastaraamat 1998. Viljandi 1999

VMA 2000 = Viljandi Muuseumi aastaraamat 1999. Viljandi 2000

Oma Maa 1937

Oma Maa 1938

Oma Maa 1940

Sakala 1928

Sakala 1929

Sakala 1933

Sakala 1936

Sakala 1937

Sakala 1939

Sakala 1940

Vaba Maa 1936

ABOUT THE ACTIVITIES OF VILJANDI LOCAL HISTORY SOCIETY 1929–1944

Ain-Andris Vislapuu

In 1929 the more intelligent gentlemen with an interest in local history founded a local history society in Viljandi, whose aim was to enliven and organise local history research. The leader and soul of the new association became August Westrén-Doll, pastor of Viljandi Jaani congregation, whose history lectures usually drew together large crowds of interested people. The newly founded society held speech meetings and organised trips and local history research. Although the active period of the local history society was very short, from 1929 to 1944, they managed to achieve remarkable results. In 1936 after intensive collecting work the museum in Viljandi was (re)established. In the course of this action, also the collections of Ditmar Museum, the former Baltic-German museum, were saved from being scattered and lost. In 1939 archaeological excavations were conducted at the initiative of the society in Viljandi Castle, which gave new valuable information about the history and the story of building of the castle of the Order.